Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Αντώνιος: «Καταπιαστήκαμε με μεγάλο και νέο για μας έργο στην Αφρική»

Τον Δεκέμβριο 2024 – Ιανουάριο 2025 η Πατριαρχική Εξαρχία Αφρικής απέστειλε κληρικούς από τη Ρωσία για τέλεση εόρτιων ιερών ακολουθών σε 15 χώρες της πλέον θερμής ηπείρου. Μάλιστα, τόσο στο βόρειο τμήμα της, όπου χρόνια τώρα λειτουργούν ενορίες της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας (στη Τυνησία, το Μαρόκο, την Αίγυπτο), όσο και στις υποσαχάρειες χώρες, στις εξωτικές για τους Ρώσους Μπενίν, Μπουρκίνα Φάσο, Καμερούν, Ακτή Ελεφαντοστού, Ουγκάντα και άλλες. Εκεί οι ακολουθίες συχνά τελούνται κάτω από ένα τεντωμένο καραβόπανο ή στη σκιά των δένδρων.

Στην Κένυα ο πατριαρχικός έξαρχος Αφρικής μητροπολίτης Ζαράισκ Κωνσταντίνος τέλεσε τον μεγάλο αγιασμό των υδάτων της λίμνης Βικτώρια αφού επιβιβάσθηκε σε πιρόγα. Στην πρωτεύουσα της Κεντροαφρικανικής Δημοκρατίας Μπανγκί, που είναι γεμάτη από φοίνικες, οι μαθητές του σχολείου του Οσίου Σεργίου του Ραντονέζ εξεπλάγησαν από το ξένο δένδρο-θαύμα δηλαδή το χριστουγεννιάτικο έλατο. Με την αποστολή της Ρωσικής Εκκλησίας καλύφθηκε σχεδόν ολόκληρη η Αφρική, όπου ομιλούν τα γαλλικά, τα αγγλικά, τα ισπανικά, τα αραβικά και τα πορτογαλικά.

Η Αφρική υπαγόταν στο Πατριαρχείο Αλεξανδρείας

Γιατί η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία ειδικά τώρα κατευθύνθηκε στην Αφρική και με τι ασχολούμαστε εκεί; Το αναλυτικό κέντρο του ειδησεογραφικού πρακτορείου ΤΑΣΣ απηύθυνε αυτήν την ερώτηση στον πρόεδρο του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας μητροπολίτη Βολοκολάμσκ Αντώνιο.

– Ιστορικά η Ρωσική Εκκλησία είχε μερικές ενορίες στην αφρικανική ήπειρο: στην Αίγυπτο, το Μαρόκο, την Τυνησία και την Κεντροαφρικανική Δημοκρατία. Δραστηριοποιούμενοι στην ήπειρο αντιμετωπίσαμε με σεβασμό τα κανονικά δικαιώματα του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας. Στις αρχαίες διατάξεις, τις οποίους καλούμε ιερούς κανόνες, η Βόρεια Αφρική αναγνωρίσθηκε ως κανονικό έδαφος του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, το οποίο κατά τη διάρκεια του 20 ού αι. επεξέτεινε τη δραστηριότητά του εφ' όλης της αφρικανικής ηπείρου.

Σε όλες εκείνες τις ενορίες οι κληρικοί, ως απεσταλμένοι προς υπηρεσία από τη Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία, συντόνιζαν τις ενέργειές τους με τις εκκλησιαστικές Αρχές του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, ενεργώντας αποκλειστικά με ευλογία της επιτοπίου ιεραρχίας. Στους ιερούς ναούς μας εκκλησιάζονταν κατ' εξοχήν ρωσόφωνοι ενορίτες.

Όμως αλλάζουν τα πάντα

Στο αρχείο του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων φυλάσσονται πολυάριθμα αιτήματα ρωσοφώνων ομογενών οι οποίοι διαμένουν και σε άλλες χώρες της Αφρικής και ζητούσαν από τη Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία να ιδρύσει ενορίες της και να στείλει ιερείς.

– Δείχναμε σεβασμό στα δικαιώματα του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας και επομένως δεν μπορούσαμε να ανταποκριθούμε θετικά στα αιτήματα, που μας υποβάλλονταν.

Όλα άλλαξαν το 2019 όταν ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας Θεόδωρος Β΄ (κατά κόσμον Νικόλαος Χορευτάκης) εντελώς ξαφνικά, μονομερώς αναγνώρισε τους Ουκρανούς σχισματικούς. Ο Πατριάρχης Αλεξανδρείας παλαιότερα πολλές φορές επισκέφθηκε και τη Ρωσία, και την Ουκρανία. Σε πολλαπλές δημόσιες τοποθετήσεις του δήλωνε την αφοσίωσή του στους ιερούς κανόνες, λέγοντας ότι οι Ουκρανοί σχισματικοί στερούνται τη θεία χάρη και είναι αδύνατο να τους αντιμετωπίζουμε ως νόμιμους και με κανονική χειροτονία κληρικούς.

Στο Διαδίκτυο κυκλοφορούν πολλά βίντεο όπου ο Πατριάρχης Θεόδωρος ισχυρίζεται αυτά, ευρισκόμενος μεταξύ άλλων και στην Ουκρανία.

Μόλις ένα χρόνο πριν αναγνωρίσει τους Ουκρανούς σχισματικούς, ταξίδευσε στην εκκλησιαστική επαρχία Οδησσού της Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, όπου έτυχε θερμής υποδοχής και ο ίδιος καλούσε τους πιστούς να μείνουν αφοσιωμένοι στην κανονική Εκκλησία.

Στη συνέχεια, τον Νοέμβριο 2019 με δική του απόφαση, που ελήφθη άνευ συνεννόησης με την Ιερά Σύνοδο του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, ο Πατριάρχης Θεόδωρος δήλωσε ότι αναγνωρίζει τους Ουκρανούς σχισματικούς και άρχισε να μνημονεύει τον επικεφαλής τους.

– Αυτή η πράξη του Πατριάρχη Θεοδώρου τον εξέθεσε ως άνθρωπο, ο οποίος δεν έχει συνέπεια στα λεγόμενά του. Παρόμοια εντύπωση σχηματίσθηκε όχι μόνον σε μας, αλλά και σε τεράστιο αριθμό κληρικών στην ίδια τη δικαιοδοσία του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας. Κατανοούσαν ότι ο Πατριάρχης τους διέπραξε προδοσία και είναι δύσκολο πλέον να χαρακτηρισθεί ως έντιμος άνθρωπος. Μετά από κάποιο διάστημα το Τμήμα Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων έγινε αποδέκτης πολλών δεκάδων αιτημάτων κληρικών της Αφρικής, κυρίως ιθαγενών, οι οποίοι έλεγαν ότι μετά από όσα συνέβησαν δεν επιθυμούν πλέον να υπάγονται στο ωμοφόριο του Πατριάρχη, ο οποίος συμπεριφέρθηκε τόσο ανέντιμα. Και ότι παρακαλούν τον Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών να τους δεχθεί υπό την προστασία του και στη δικαιοδοσία του.

Και κατέστη σχισματικός

– Δεν δείξαμε βιασύνη στη διευθέτηση του θέματος, αν και κατανοούσαμε ότι δεν πρέπει να αφήσουμε εκείνους τους ιερείς σε μια τόσο περίπλοκη κατάσταση. Όμως, υπήρχαν ακόμη ελπίδες για το ενδεχόμενο της μετάνοιας του Αλεξανδρινού Προκαθημένου ή για την ακύρωση της μονομερούς αποφάσεως του Πατριάρχη από την Ιερά Σύνοδο αυτής της παλαίφατης Εκκλησίας. Εντούτοις, αφού ο Πατριάρχης Θεόδωρος «συλλειτούργησε» τον Αύγουστο του 2021 με τον επικεφαλής του ουκρανικού σχίσματος, δεν μας άφησε άλλη επιλογή. Σύμφωνα με τους ιερούς κανόνες εκείνος, ο οποίος συλλειτούργησε με σχισματικό, καθίσταται ο ίδιος σχισματικός. Δεν μπορούσαμε να αφήσουμε αβοήθητους, απροστάτευτους και χωρίς κανονική προστασία εκατοντάδες κληρικούς και πολύ μεγαλύτερο αριθμό ενοριτών, οι οποίοι εκκλησιάζονται στις ενορίες, που υπηρετούν εκείνοι οι κληρικοί. Οι άνθρωποι δεν επιθυμούσαν να εμπλακούν στο σχίσμα της Ορθοδοξίας και στην απόφασή τους θα έπρεπε να δοθεί απάντηση.

Αποφασίσθηκε η ίδρυση της Πατριαρχικής Εξαρχίας Αφρικής, διορίσθηκε πατριαρχικός έξαρχος και η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία άρχισε να ασχολείται εντατικά με τα υποβαλλόμενα αιτήματα. Ο έξαρχος και οι κληρικοί, οι οποίοι τον βοηθούσαν, μετέβαιναν στις ενορίες, γνώριζαν τους κληρικούς επί τόπου, λάμβαναν αποφάσεις για το ενδεχόμενο ή μη αποδοχής εκείνων των ιερέων στη δικαιοδοσία της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας. Τον Δεκέμβριο του 2024 η Εξαρχία συμπλήρωσε τρία χρόνια ζωής. Συγκροτείται από δύο εκκλησιαστικές επαρχίες: της Νότιας Αφρικής, που καλύπτει 24 χώρες και Βόρειας Αφρικής, που καλύπτει 31 χώρες, στις οποίες εντάσσονται 350 ενορίες και υπηρετούν

περισσότεροι από 250 ιερείς σε 32 χώρες της Αφρικής. Εκτός των πνευματικών καταφέραμε να αρχίσουμε την υλοποίηση πολλών ανθρωπιστικών και εκπαιδευτικών προγραμμάτων.

Η απολύτως νέα πραγματικότητα

– Πρόκειται για μια απολύτως νέα και ξαφνικά προκύψασα πραγματικότητα. Η δημιουργία της Εξαρχίας Αφρικής έθεσε σε κίνηση την εκκλησιαστική ζωή στην ήπειρο. Η ηγεσία του Πατριαρχείου Αλεξανδρείας για πολύ μεγάλο διάστημα φρόντιζε επί το πλείστον το ελληνικό κομμάτι του ποιμνίου του. Ενώ σε εκείνα τα αφρικανικά χωριά, που είναι δυσπρόσιτα, όπου επικρατούσε δυσμενής υγειονομική κατάσταση, υφίστανται προβλήματα, που οφείλονται στη φτώχεια, όχι μόνον δεν πάτησαν οι Έλληνες αρχιερείς, αλλά ούτε καν ιερείς ταξίδευσαν ποτέ. Οι άνθρωποι είχαν εγκαταλειφθεί στη μοίρα τους.

Όταν οι κληρικοί μας άρχισαν να μεταβαίνουν σε αυτές τις ενορίες, τρομάξαμε από τις άθλιες συνθήκες στις οποίες υπηρετούσαν οι ιθαγενείς ιερείς. Στην καλύτερη περίπτωση σε χώρους, οι οποίοι καθόλου δεν θυμίζουν ορθόδοξους ναούς.

Ξεκινήσαμε να αναζητούμε οικονομικούς πόρους για να εφοδιάσουμε εκείνες τις ενορίες με όλα τα απαραίτητα προς τέλεση ακολουθιών, καθώς και να αντιμετωπίσουμε καθημερινά προβλήματα των ντόπιων κατοίκων: συνδρομή στις γεωτρήσεις πόσιμου νερού στο έδαφος, προμήθεια φαρμάκων και εξασφάλιση ειδών πρώτης ανάγκης.

Κρίνοντας από αυτά τα πρώτα βήματα οι άνθρωποι κατάλαβαν ότι η Ρωσική Εκκλησία τούς φροντίζει και δεν είναι εγκαταλελειμμένοι, αλλά περιζήτητοι. Φροντίζουμε για την επιμόρφωση κληρικών, οι οποίοι είχαν μεν χειροτονηθεί, όμως δεν είχαν επί το πλείστον τη δυνατότητα να λάβουν συστηματική θεολογική μόρφωση. Σήμερα στις Θεολογικές Σχολές της Ρωσίας σπουδάζει μεγάλος αριθμός Αφρικανών φοιτητών, τους οποίους η Εκκλησία εφοδιάζει με όλα τα απαραίτητα, ξεκινώντας από τα ρούχα και τελειώνοντας με υποτροφίες και εισιτήρια για να πάνε στις πατρίδες τους για διακοπές.

Αναλάβαμε ένα μεγάλο και νέο για εμάς έργο και διαπιστώνουμε ότι αποδίδει καρπούς. Καθημερινώς ολοένα και περισσότεροι ιερείς εντάσσονται στη δικαιοδοσία μας, βλέποντας την ειλικρινή μας φροντίδα για τους κληρικούς και το ποίμνιο στην αφρικανική ήπειρο.

Συγκλίνουν οι απόψεις με την Ορθόδοξη Εκκλησία της Αντιοχείας

Στα τέλη Ιανουαρίου ο μητροπολίτης Αντώνιος πραγματοποίησε ταξίδι εργασίας στο Λίβανο, όπου έγινε δεκτός από τον Πατριάρχη της Μεγάλης Θεουπόλεως Αντιοχείας και πάσης Ανατολής Ιωάννη Ι΄.

– Ποια είναι η κατάσταση σε σχέση με την άλλη αυτοκέφαλη Ορθόδοξη Εκκλησία, εκείνη της Αντιοχείας;

– Με την Εκκλησία της Αντιοχείας η Ρωσική Εκκλησία είχε ιστορικά διαμορφώσει τις πλέον αγαθές σχέσεις. Ο ορθόδοξος κόσμος σήμερα δυστυχώς παραμένει διχασμένος εξαιτίας των ενεργειών της Κωνσταντινουπόλεως και του προαναφερθέντος Πατριαρχείου Αλεξανδρείας, που έδειξε τη σύμπλευσή του ως προς το ουκρανικό σχίσμα και τις προσπάθειες νομιμοποίησής του. Με το Πατριαρχείο Αντιοχείας οι απόψεις μας για τα προβλήματα στις διορθόδοξες σχέσεις συγκλίνουν.

– Πώς τα γεγονότα στη Συρία επηρέασαν την Εκκλησία της Αντιοχείας;

– Κατά τη συνομιλία, που είχαμε, συζητήσαμε φυσικά τη θέση των χριστιανών στη Μέση Ανατολή. Εκ μέρους του Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κυρίλλου διαβίβασα στον Πατριάρχη Αντιοχείας Ιωάννη, τον ευαγή κλήρο και το ποίμνιο τής κατά Αντιόχειαν Εκκλησίας διαβεβαιώσεις για την αμέριστη συμπαράσταση στο έργο τους για τη διαφύλαξη της χριστιανικής παρουσίας στη Μέση Ανατολή. Ο Πατριάρχης Ιωάννης περιέγραψε την κατάσταση πραγμάτων στη Συρία και τον Λίβανο, μοιράσθηκε τις εκτιμήσεις του για τις προοπτικές των εξελίξεων στην περιοχή. Όλοι προσευχόμαστε να επικρατήσει ειρήνη στη Μέση Ανατολή και οι χριστιανοί, οι οποίοι διαμένουν σε αυτά τα ιερά χώματα, να μπορέσουν να απολαμβάνουν τη δυνατότητα να πρεσβεύουν ελευθέρως την πίστη τους.

Δεν μπορούμε συχνά να συνομιλούμε με τον Σεβασμιώτατο, επομένως πρέπει να αδράξουμε την ευκαιρία.

Στις ΗΠΑ είναι αλήθεια ότι μόνον he & she;

– Στις ΗΠΑ εξελέγη νέος Πρόεδρος, από τον οποίο αναμένουν «συντηρητική από αξιολογικής απόψεως στροφή». Θεωρεί άραγε η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία ότι είναι δυνατό κάτι τέτοιο;

– Πρόσεξα (αφού παρακολούθησα την ορκωμοσία του Προέδρου Τραμπ και άκουσα την ομιλία του) ότι τις πρώτες κιόλας ώρες της θητείας του προέβη σε σειρά δηλώσεων, οι οποίες επιτρέπουν να κρίνουμε ότι αποδίδει μεγάλη σημασία στο θέμα των παραδοσιακών ηθικών αξιών.

Ειδικότερα σημείωσε ότι υπάρχουν μόνον δύο φύλα, το άρρεν και το θήλυ και με αυτά προκάλεσε μεγάλη δυσαρέσκεια στη φιλελεύθερη μερίδα της αμερικανικής κοινωνίας και όχι μόνον.

Επίσης, κρίνεται σημαντικό ότι ορισμένοι εκπρόσωποι της ομάδας του Τραμπ στις δηλώσεις τους

προ των εκλογών μίλησαν εκτενώς για την προβληματική της ελευθερίας του θρησκεύσθαι στην Ουκρανία. Και ειδικότερα αναφέρθηκαν στην απαράδεκτη πολιτική του σημερινού καθεστώτος του Κιέβου έναντι της κανονικής Ουκρανικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, η οποία, να τονίσω, αντιπροσωπεύει την πλειονότητα των χριστιανών, οι οποίοι ζουν στην Ουκρανία.

Συνεπώς, θέλω να ελπίζω ότι η διοίκηση του Τραμπ, τώρα αφού ανέλαβε τα καθήκοντά της και έχοντας μοχλούς επιρροής στο σημερινό καθεστώς του Κιέβου, θα αποδίδει την απαραίτητη προσοχή στο θέμα, άλλωστε σήμερα ενώπιον του πολιτισμένου κόσμου εξελίσσονται οι απηνείς διώξεις σε βάρος της Ορθοδόξου Εκκλησίας.

Λοιπόν, και οι Ρωμαιοκαθολικοί;

– Στις 9 Ιανουαρίου η Διάσκεψη Επισκόπων της Ιταλίας δημοσίευσε νέες συστάσεις, που επιτρέπουν στους ανοικτά ομοφυλόφιλους να γίνονται ιερείς. Θα περιπλέξει τούτο τις σχέσεις της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας με το Βατικανό;

– Αναμφιβόλως, πληροφορηθήκαμε και εμείς όσα νέα ήλθαν από την Ιταλία. Δεν θα κρύψω ότι δεν μπορεί παρά να προκαλεί απορία και ανησυχία η στρέβλωση προς τη φιλελεύθερη ημερήσια διάταξη, η οποία μακράν απέχει από την ευαγγελική διδασκαλία και παρατηρούμε σήμερα στη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία ως προς το ζήτημα των παραδοσιακών οικογενειακών αξιών.

Εντελώς πρόσφατα δημοσιεύθηκε το κείμενο Fiducia supplicans, που ουσιαστικά εισάγει μια νέα για τους ρωμαιοκαθολικούς πρακτική ευλογίας των ομόφυλων ζευγαριών. Η Συνοδική Θεολογική Επιτροπή της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας κατόπιν μελέτης του κειμένου δημοσίευσε το πόρισμά της, οπου εμπεριέχονται πολυάριθμες παρατηρήσεις. Η αποστασία από την παραδοσιακή χριστιανική οικογενειακή ηθική έχει πλέον γίνει θλιβερή πραγματικότητα σε πολλές προτεσταντικές ομολογίες.

Το θέμα της οικογενειακής ηθικής και των παραδοσιακών ηθικών αξιών είναι ένα εκ των ελαχίστων, για το οποίο μπορούσαμε να μιλήσουμε με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία, καθώς λέγεται, στην ίδια γλώσσα. Όπως είναι γνωστό, υφίστανται μεταξύ μας σοβαρές θεολογικές διαφορές, λείπει η ευχαριστιακή κοινωνία. Ωστόσο, πολλά χρόνια οικοδομήσαμε σχέσεις με τη Ρωμαιοκαθολική Εκκλησία ακριβώς βάσει των κοινών για εμάς θεμάτων και ζητημάτων, όπου συγκλίνουν οι θέσεις μας.

Ο κίνδυνος συνίσταται στο ότι το θέμα της παραδοσιακής χριστιανικής ηθικής στην ουσία εκπίπτει της ημερήσιας διατάξεώς μας. Και εάν τούτο συμβεί, δεν μπορώ να φανταστώ και πολύ τι άλλο θα μπορούσαμε να συζητάμε εφεξής με τους ρωμαιοκαθολικούς.

Συζήτησε ο Όλεγκ Όσιποφ

Μια πηγή: https://mospat.ru/gr/news/92843/